

En brokiigt blandad bikett

Till Lennart Lundborg 90 år

En brokigt blandad bukett

Utskrift ges ut av Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland
Detta är nr 18 i en löpande serie

Postadress: Kulturmiljö Halland, Tollsgatan 7, 302 32 Halmstad
Telefon: 035-19 26 00
E-post: kansli@kulturmiljohalland.se
Hemsida: www.kulturmiljohalland.se

Form och Layout: Anders Andersson
©2021 Kulturmiljö Halland och författarna
Tryck: Bulls Graphics, Halmstad 2021

ISBN 91-85720-67-4

UTSKRIFT 18

En brokigt blandad bukett

Till Lennart Lundborg 90 år

Red. Per Wranning

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM

Tabula Gratulatoria

ANNELI ADAMSSON, VARBERG | BJÖRN AHNLUND, SLÖINGE | ANDERS ANDERSSON,
KÄLLSJÖ | CHRISTINA ANDERSSON-WIKING, VARBERG | OLOV ANDREASSON, STENINGE
ÅSA AXBERG, TRÄSLÖVSLÄGE | HANS BERGFEST, FALKENBERG
EVA BERNTSSON MELIN, VARBERG | LENA BJUGGNER, LAHOLM | MONICA BÜLOW BJÖRK,
TYLÖSAND | MARIA BONDE, GLOMMEN | DANIEL BORGMAN, HALMSTAD
LENNART CARLIE, HÄSSLEHOLM | JONAS CARLSSON, HALMSTAD | PÅR CONNELID,
VARBERG | JOHAN DAHNBERG, FALKENBERG | LISBETH ELIASSON, FLENINGE
PETRA ERIKSSON, FALKENBERG | MARIANNE FOGHAMMAR, LIDINGÖ | MATS FOLKESSON,
HEBERG | TINA FORS, UPPSALA | JOAKIM GOLDHAHN, ADELAIDE | ANN-SOFIE GRÄSLUND,
UPPSALA | BO GRÄSLUND, UPPSALA | CHRISTER GUSTAFSSON, HÖGANÄS
STEFAN GUSTAFSSON, HALMSTAD | PATRIK HALLBERG, GULLBRANDSTORP
CURRY HEIMANN, GÖTEBORG | HANS HELANDER, HALMSTAD | KERSTIN HULTIN,
HALMSTAD | ANDERS HÅKANSSON, GLOMMEN | LEIF HÄGGSTRÖM, FOTSKÄL
MAGNUS JENSNER, LIMHAMN | ANDREAS JOHANSSON, OKOME | OLA KADEFORS,
HALMSTAD | STEFAN KEJLBERG, HALMSTAD | BRITT-MARIE LENNARTSSON, VARBERG
EVELINA LINDBLOM, HALMSTAD | INGA LINDÉN, GETINGE | LARS LUNDQVIST, VISBY
SVEN LUNDSTRÖM, TRELLEBORG | MARIANNE LÖNN, JÖRLANDA
BETTY-ANN MUNKENBERG, LINDOME | MATS NILSSON, STENINGE | JENNY NORD,
HÖGANÄS | LENNART NORDQVIST, LAXVIK | LINN NORDVALL, GÖTEBORG | CARL PERSSON,
HALMSTAD | BJÖRN PETERSEN, HALMSTAD | JOHANNA PETERSSON, HALMSTAD
WIVI-ANN REIT, GÖTEBORG | CAMILLA ROSBERG, FALKENBERG | CHRISTINA ROSÉN,
MORJHULT | ERIK ROSENGREN, LAHOLM | LOTTA SANDBERG, HALMSTAD
CHARLOTTE SKEPPSTEDT, ÄNGELHOLM | LENA SOMMESTAD, UPPSALA | JÖRGEN STREIFFERT,
KUNGSBACKA | BO STRÖMBERG, HALMSTAD | JAN SVENSSON, FALKENBERG | FIA TEGNHED,
STENINGE | STINA TEGNHED, STENINGE | CLAS TOLLIN, STOCKHOLM
CHRISTINA TORELD, FJÄLLBACKA | GUSTAF TROTZIG, STOCKHOLM | BENGT WESTERGAARD,
MÖLNDAL | PABLO WIKING-FARIA, VARBERG | PER WRANNING, FALKENBERG
ANNA VUJIN, HALMSTAD | GISELA ÄNGEBY, FJÄRÅS

Innehåll

Tabula Gratulatoria 4

PER WRANNING:

Förord 7

LARS LUNDQVIST:

Lennart Harald Valdemar Lundborg från Linköping 9

PÅR CONNELID:

Längs Tjolöholms stigar 13

LEIF HÄGGSTRÖM:

Säljägare i Gröninge 34

BO GRÄSLUND:

Gullnar tǫflur i Vǫluspá och folkvandringstidens guldbrakteater 45

CLAS TOLLIN:

Lantmätaren Johan Söderling och den geometriska jordeboken M2 50

ERIK ROSENGREN OCH LENA BJUGGNER:

Det gyllene spännet från Munkagård i Ysby socken – insulärt, profant och skandinaviskt 66

MATS FOLKESSON:

Bemannade fyrplatser i Hallands län 70

GISELA ÄNGEBY:

I synliga skepp begravdes bronsålderns rituella specialister 90

BO STRÖMBERG:

Arkeologi – ”en framåtsyftande forskningsprocess för kunskapsuppbyggnad” 105

MONICA BJÖRCK BÜLOW:

Bildminnen 116

SVEN LUNDSTRÖM:

Från Hanhals till Hasslöv på bildningsresa 118

JOAKIM GOLDHAHN:

Bohuslänska vingslag – en essä om Carl Georg Brunius, hållristaren
från Tanum 122

CHRISTER GUSTAFSSON:

Hallandsmodellen 138

PER WRANNING:

Kung Ise och T. J. Arne – ett snart hundraårigt frågetecken rätas ut 152

CARL PERSSON:

Gettersö i Bolmen – en gropkeramisk boplats i Lagans vattensystem 166

ÅSA AXBERG:

Oscar Ohlson – en Hallandsmålare 179

JOHAN DAHNBERG:

Lenart Lundborg – den vandrande folkbildaren 182

STINA TEGNHED OCH ÅDEL VESTBÖ-FRANZÉN:

I gravhögarnas landskap 184

Författarpresentation 218

LEIF HÄGGSTRÖM

Säljägare i Gröninge

Lennart Lundborg har i sin forskar- och förmedlaryrning alltid varit skicklig på att lyfta fram potentialen i det som tidigare grävts fram eller påträffats som lösfynd. Han har gett ut en mängd publikationer, en handfull böcker men framför allt ett mycket stort antal artiklar, som lyfter stora och små händelser, undersökningar och fynd ur arkivens mörker. I denna artikel försöker jag göra något liknande utifrån ett material som Hallands Kulturhistoriska Museum övertog från Nordhallands Hembygdsförening i oktober 2019. Till skillnad från Lennart som alltid håller sig strikt till det aktuella materialet kan jag inte låta bli att ge mig ut på tunn is via spekulationer och möjliga paralleller. Men innan jag gör det måste vi se lite till sammanhang och bakgrund.

Nordhallands Hembygdsförening bildades 1917 och är en sammanslutning av hembygdsföreningarna i Norra Halland inklusive Lindome (som ingår i landskapet Halland men inte Hallands län). I Norra Halland verkade i samma tid de båda folkskollärarna Gunnar Ahlberg och Elof Lindälv vars fornintresse förde dem samman med Georg Sarauw. Sarauw i sin tur var headhuntad intendent på arkeologiska avdelningen på Göteborgs Museum (Sjöberg 2005). Detta gjorde att de båda lärarna kom att engageras som fornminnesinventerare med framför allt norra Halland som arbetsområde. Inventeringarna slutredovisades i samband med Göteborgsutställningen 1923 i form av en gigantisk karta över Västsverige med olidfärgade nålar vilka markerade olika lämningar, men även en gedigen bok; ”Götaälvmrådets fornminnen” av Georg Sarauw och Johan Alin, en bok ingen västsvensk arkeolog kan undgå att konsultera med jämna mellanrum.

Platsen

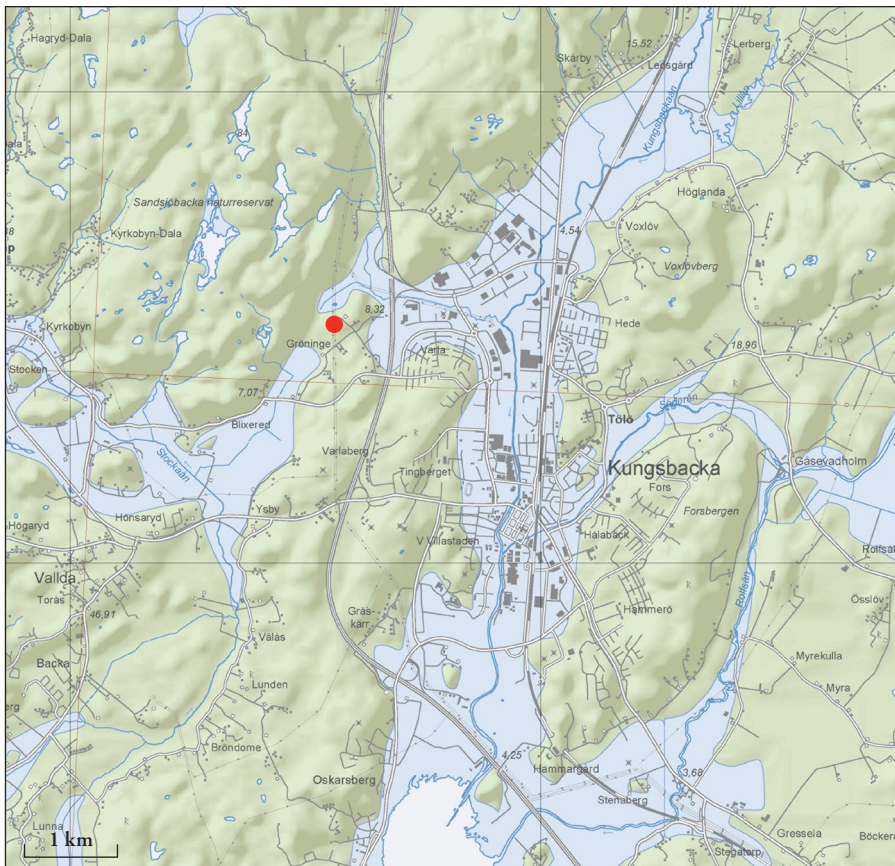
I ”Götaälvmrådets fornminnen” finner man beskrivningar av en stor mängd fornlämningar. För området kring Kungsbacka kan man på sidan 87 läsa:

”På höjdsuttningarna på ömse sidor om Kungsbackaåns dalgång har man hittat ganska många stenåldersboplatser. Samtliga äro av samma karaktär som de redan behandlade, och vad tiden beträffar, tillhöra de övervägande gånggriftshällkisttid. Endast på ett fåtal lokaler har man hittat äldre material (kärnyxor). Ingen skivvyxa har anträffats inom dalsträckan. De mer givande boplatserna är

följande: Tölö 11, Gröninge. Material: tjocknackiga flintyxor 2, skifferbryne 1, spånspetsar 5, skrapor 16, eldslagningsstenar 3, knackstenar 4, borrar 3, knivar 2, flintspån 9”.

Detta är värt en förklaring. Gånggrifts-hällkisttid kallas idag neolitik tid eller bondestenålder. Att boplatserna är belägna på höjdslutningarna är inte så konstigt, strandlinjen var betydligt högre då än nu och Kungsbackadalen var en havsvik som gick någon kilometer norr om Annebergs station.

Platsen fick vid Göteborgsinventeringen beteckningen Tölö 11. Beteckningen ändrades sedermera till fornlämning 95 i Tölö socken och senare RAÄ Tölö 116 för att nyligen vederdöpas till den intetsägande beteckningen L1996:3466. Kärt barn har många namn. Lämningen är utifrån uppräknigen av fynd i *Götaälvmrådets fornminnen* att betraktas som gropkeramisk, vilket placerar den i tidsperioden 3 200–2 300 f.Kr. Men om vi backar tillbaka till fältanteckningarna så lyder de:

Den aktuella boplatsens läge vid en strandlinje motsvarande situationen för 4 500 år sedan. Boplatsen är markerad med rött. Karta från SGUs kartgenerator.

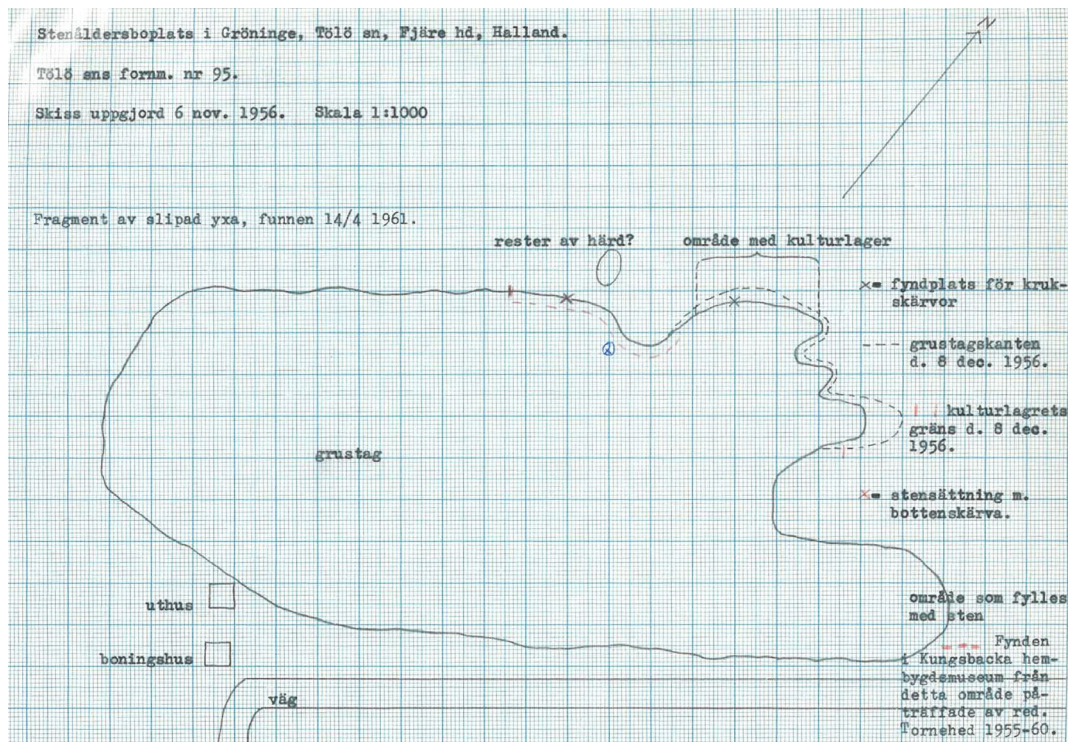
Grustäkten som slukat boplatsen i Gröningen. Foto i Göteborgs Stadsmuseums arkiv 556/59.

”Stenåldersboplats vid Gröninge.

Strax NV om gården litt 2:2 (Lindvalls) runt grustaget här framför allt i dess västra och norra kant”.

Grustäkten var alltså igång redan när boplatsen noterades första gången. Eftersom grus grävdes för hand för lite drygt 100 år sedan när inventeringen gjordes är mängden fynd som räknas upp i *Götaälvsområdets fornminnen* inte så förvånande. Självklart reagerade grovarbetarna när en yxa eller pilspets dök upp i skyffeln. Därefter har antikvariskt intresserade personer följt upp täktverksamheten och med jämna mellanrum samlat in material.

På 1950-talet arbetade journalisten Stig Tornehed på lokaltidningen *Norra Halland* i Kungsbacka. Han var även mycket engagerad i den nordhalländska historien och det nordhalländska kulturarvet, tydligast märks det i hans engagemang i kaptensgården Mårtagårdens bevarande, men han har även lämnat andra spår i de antikvariska ar-

Stig Torneheds karta från 1956 i renritat skick.

kiven, exempelvis i form av dokumentation från små arkeologiska insatser i kanten på grustäkten som sakta ätit upp boplatzen i Gröninge.

1970 undersöktes delar av boplatzen arkeologiskt. Detta skedde under tre veckor i augusti och september, närmare bestämt vid terminsstart då det var en seminariegrävning för arkeologistudenter vid Göteborgs universitet under ledning av Eva Larsson (Åhman) vid Riksantikvarieämbetet. Undersökningen bekostades med medel från F-avdelningen vid Riksantikvarieämbetet. Fyndmaterialet från denna undersökning finns på Göteborgs Stadsmuseum.

Oktober 2019

I oktober 2019 övertog Hallands Kulturhistoriska Museum de fynd från Gröningeboplatzen som hitintills förvarats på Nordhallands Hembygdsförenings museum. Ett museum som i nuläget är stängt då föreningen sagts upp från sina lokaler. Eftersom ersättningslokal saknas är samlingarnas framtid oklar, däremot är Gröningefyndet räddade för framtiden.

Ett urval fynd från Gröningeboplatsen. Foto: Leif Häggström.

Gröningefynden är ihopsamlade under ungefär ett halvt sekel. De förvaras i olika askar vilka inte håller dagens museistandard utan i sig är ett stycke museihistoria då de framför allt utgörs av cigarraskar. Man återanvände det man hade tillgång till. En del askar har datumangivelser för när fynden samlades in men sedan insamlingen verkar de ha sorterats om. Föremålen är uppmärkta men någon nyckel till vad märkningen motsvarar saknas, däremot är de uppsorterade efter föremålstyp så där finns askar märkta spån, skrapor etcetera. Ett extra intressant material är den gropornerade keramik som tagits till vara, ett tämligen ovanligt material i Halland.

En grupp fynd som väcker särskilt intresse i ett halländskt sammanhang är alla bevarade benfynd. Så rika benmaterial är ovanligt från förhistorisk tid i Halland (jfr Häggström 2014). Detta gör att man kan fundera på om det inte fanns skalgrus i tåkten – någon annan förklaring till varför benen bevarats är svår att föreställa sig. Ytterligare ett förvånande faktum är att alla ben är artbestämda. Detta har gjorts på 1960-talet av mag zool Johannes Lepiksaar som verkade på Göteborgs Naturhistoriska Museum. Djurbensmaterial är ovanliga i Halland då jordarna oftast är genomsläppliga och mycket surt regn har fallit de senaste 200 åren. Eftersom vi kommer att resonera lite kring benfynden så redovisas samtliga identifierade arter:

Tamdjur: nötkreatur, hund/varg, vildsvin/tamgris

Landvilt: älg, kronhjort, brunbjörn, bäver, hund/varg, vildsvin/tamgris

Havs däggdjur: Vitnosdelfin, tumlare, vikare, knubbsäl, gråsäl, grönländssäl

Fisk: tonfisk, torsk, lyrtorsk, gräsej, vitling, långa

Tamdjuren är inte så mycket att orda om, möjligen kan man resonera om nötkreaturen är handelsprodukter som man bytt till sig eller djur som man hållit på egen hand. Landvilt däremot är mycket intressant för här finns ett av få brunbjörnsfynd från Halland. De övriga fynden av brunbjörn är från senare tider och sannolikt handelsvaror medan Gröningefyndet snarare är resultatet av lokal björnjakt då det inte är en fråga om falanger eller tänder. För att jaga kronhjort och älg var boplatsen i Gröninge mycket väl placerad när det begav sig. Den låg på en smal landbrygga som band samman Onsala-halvön med fastlandet vilket gör att djur som ville röra sig men inte simma behövde passera boplatsen.

Djursammansättningen visar att det är havet som var den främsta proteinkällan, ett faktum som är värt att fördjupa sig i. Det är dock värt att påpeka att bara de största kotorna samlats in, vilket gör att vi saknar självklara och relativt lättfångade fiskar med små och/eller feta ben som ål, sill, makrill och flatfisk.

Hur gjorde de i praktiken?

Tonfisk fiskas generellt en bra bit ut till havs, på svenska vatten dit den blåfenade tonfisken nyligen återvänt sker det ofta på 20 sjömil ut från kusten. Tonfisken jagar dock gärna i ytan så det handlar inte om att få ner betet på ett stort djup, däremot kan tonfiskar vara mycket starka vilket gör att man verkligen får anledning att fundera över fiskeutrustning och vilken typ av båt Gröningeboplatsens invånare fiskat från.

Torskfiskarna som identifierats fångas på lite olika sätt men för flera av dem behöver man komma ner på vattendjup om minst 35–40 m. För att nå sådana djup under neolitisk tid måste man ta sig 7–8 sjömil (13–14 km) från Gröningeboplatsen. Åter har vi forskare anledning att fundera över vilken typ av båtar som fanns och hur fisket gått till under stenåldern.

Studerar man de havslevande däggdjuren som Gröningeboplatsens invånare jagade så rör det sig om två sorters småvalar och fyra sorters sälar. Småvalarna har sannolikt harpunerats från båt, några egentliga alternativa metoder är svårt att tänka sig. Sannolikt har man utnyttjat vitnosdelfinens och tumlarens naturliga nyfikenhet och lockat dem nära båten innan harpunen kastats. I detta sammanhang är det viktigt att påpeka att det inte finns några harpuner i fyndmaterialet från Gröningeboplatsen.

Bland sälarna är gråsäl, grönländssäl, knubbsäl och vikare identifierade. Idag är knubbsäl vanligast på västkusten, enstaka gråsälar förekommer. De arktiska sälarna vikare och grönländssäl förekommer inte alls idag. De olika sälarna har olika beteende vilket ger olika jaktmöjligheter. Knubbsälen blir upp till 1,9 m och väger upp till 130

kg, de föder sina ungar på försommaren på klippor och skär. Gråsälen kan bli upp till 2,5 meter och väger då 300 kg. Den föder sina ungar i februari och mars, då helst på havsis. Vikaren blir oftast inte mer än 1,5 meter och väger då ca 100 kg, den föder sin unge i februari eller mars i en håla eller grotta utkrafsad i havsisen. Grönlandssälen blir upp till 2 meter lång och väger då ca 150 kg. Den får sin unge i februari eller mars uppe på isen.

Tre av de fyra identifierade sälararterna är beroende av is för sin fortplantning, en är det inte. Detta ger andra jaktmöjligheter, framför allt under yngelperioden (senvinter)

Knubbsäl, hane, skjuten vid en kustnära koloni i Halland vid modern skyddsjakt. Foto: Leif Häggström.

för vikare, grönländssäl och gråsäl än för knobbsälen. De kan jagas på isen. Kutarna är lätta att fånga men även de vuxna djuren är möjliga att jaga på isen, detta kräver dock att jägaren kan komma nära inpå sälen. Ett sätt som använts långt tillbaka i tiden på den svenska östkusten är att smyga fram bakom en snöfärgad skärm tills man kommer inom lagom håll.

I en artikel om inuiters vårjakt på vikare beskrivs olika isbaserade jaktmetoder. Säljägaren lägger extremt mycket tid på att spana och leta efter bytesdjur, den tid som går åt att smyga inpå sälar och ta hand om bytesdjur är försumbar i jämförelse med tiden det tar att lokalisera potentiella bytesdjur. Den enskilt vanligaste metoden var att lokalisera hålan där vikarhonan lagt sin unge och snabbt fånga den för att sedan använda den för att locka fram honan så att hon kunde harpuneras. Andra metoder var att vakta vid andningshål och råkar (sprickor) i isen för att där harpunera sälar som kom upp för att andas. Råkar och andningshål lokaliserades genom att stora isområden söktes av. Sökandet koncentrerades till isvallar där isen brustit och ett lager is pressats upp ovanpå det andra. Om det låg snö krävdes det oftast att snön sonderades med hjälp av harpun eller stör för att råkar och andningshål skulle upptäckas. Dolda hålrum för ungar identifierades ibland genom sondering, ibland genom att snö och is ovan ett hålrum är mörkare än omgivande snö och is. I många fall identifierades hålorna utifrån att ljudet var annorlunda när jägaren gick ovanpå lyan än annorstädes (Furgal et al 2002).

I *En gammal Svensk jaktbok*, ursprungligen utgiven 1872, beskrivs hur jakt på säl med hjälp av hund kan ske. Detta görs i februari eller mars när de mer isberoende sälarna söker sig upp på isen i grupper. Jakten bedrivs genom att en ställande hund (de urspetsar som var de första tamhundarna i dessa områden bör ha varit ställande) släpps och söker upp sälar. Där skäller hunden, eller hundarna, och stör sälarna på ett sådant sätt att jägaren kan smyga in på sälen och döda den (Ehrencreutz 1961:35).

I vilket fall som helst måste jägarna genast skynda fram och döda så många av de äldre sälarna som möjligt genom att slå dem i huvudet och över nosen med klubbor och pikstavar. En del undkommer alltid genom hål eller så kallade brunnar på isen. Ungarna eller kutarna förstår sällan att fly undan och dödas därför med lätthet.

Det är naturligtvis också möjligt att smyga fram till vilande sälar på kobbar och stränder, även om det är svårare.

De måste haft båtar

Ett alternativ till smygjakt är att jaga säl från båt. Detta kräver, precis som för småvalarna, harpun. En dödad säl sjunker snabbt vilket innebär att harpunen måste vara fästad i en lina, alternativt att träffen är direkt dödande och att jägarens båt hinner fram till sälen innan den sjunker.

Såväl fisket som delar av säljakten kräver tillgång till dugliga flytetyg. Det kan knappast vara frågan om de ranka och trögpadlade stockbåtar som hittats i sjöar. Vi bör

tänka oss båtar eller kanoter, byggda av skinn spända på ramar. Kanske skall vi tänka oss uttriggare på samma sätt som i Polynesien, vilket ger mycket svårkapsejsade båtar väl lämpade för fiske och jakt, även om uttriggare inte finns belagda i Nordeuropa. Men vad våra halländska föregångare egentligen använde när de fiskade tonfisk och havslevande däggdjur långt ut till havs vet vi i dagsläget inte – vi kan bara komma med mer eller mindre väl underbyggda gissningar.

Om vi tänker oss kajaker som flytetyg för stenålderns havsjagande hallänningar så kan vi kika på inuiternas kajaker vilka är lätta konstruktioner som består av en ram av trä kompletterat av horn och ben beroende på materialtillgång. Stommen var sedan täckt med skinn. Exakt hur långt tillbaka i tiden kajakerna funnits är svårt att sja om, men fynd från träribbor och paddelfragment från undersökningarna i Saqaqq på västra Grönland är 4 000–3 900 år gamla. På Sewardhalvön i Alaska har sälskinnsdelar från en kajak hittats, de är från vår tideräknings början. Det är av yttersta vikt att farkosten är symmetrisk, är den inte det kommer den obönhörligen att svänga av åt något håll vilket kräver kompensation vid paddling och försvårar jakten. Jakten innebär oftast att

Principen bör ha varit den samma vid förhistorisk jakt efter havsdäggdjur i norra Halland som på denna bild av en inuit med harpun i sälskinnskajak i Beringssund. Foto av ES Curtis 1929. Library of Congress (cph 3a16196).

jägaren tar ett par kraftiga paddeltag i den riktning som är önskvärd för att sedan med harpunen redo glida inom ett lagom kastavstånd. Att behöva göra korrigeringar med paddeln i det läget skulle dels kunna störa bytesdjuret, dels komplicera användandet av harpunen (Anichtchenko 2012, Walls 2012).

Ett alternativ till kajaker är öppna skinnbåtar, kanske ligger de närmare till hands när man tänker stenålderns havsfärdande jägare och fiskare då kajaken är mycket speciell och har en långt driven bruksdesign, medan den öppna skinnbåten har en mer allmänt förekommande utformning. De öppna skinnbåtarna ses oftast som föregångare till kajakerna vilka kan definieras som täckta skinnbåtar. Skinnbåtarna kan göras både större och bredare än kajakerna, de kan rymma hela familjer. Uppbyggnaden liknar kajakens förutom att den inte är täckt. Mittribborna bär inte upp någon täckduk som på kajaken utan syftar dels till att hålla isär sidorna och dels som sittbrädor. Formen kan ligga nära dagens kanadensare lika gärna som de kan likna en tämligen flatbottnad snipa. Upp-teckningar från 1700-talet dokumenterar skinnbåtar med en längd på upp till 30 fot med en bredd på 9 fot, kapabel att transportera 20 personer (Anichtchenko 2012).

Om vi accepterar tanken på att stenålderns invånare i Gröninge hade flytetyg, båtar inte helt olika de ovan beskrivna, så hade invånarna en stor fördel gentemot många arktiska havsbaserade folkslag – Gröningeinvånarna hade bred tillgång till lämpliga träslag att bygga av. De behövde inte pussla ihop ilandflutet trä och krokigt vuxna vindpinade förkrympta arktiska träsorter utan hade fri tillgång till lämpligt trä. Utifrån de osteologiska analyserna är det uppenbart att det var gott om djur i trakten, vilka vars skinn använts till kläder och vilka som använts till konstruktioner som båtar och tält eller hyddor är okänt men gissningsvis har skinn från sälar och småvalar använts till båtar i högre utsträckning än övriga djurs skinn, men eftersom hårsidan placerats inåt sittbrunnen är det inte självklart.

Åter till Lennart

Nu har jag svävat långt utanför de ramar Lennart Lundborg alltid hållit sig inom. Lennart har alltid hållit sig till empirin och kulturhistorien, han har nog aldrig (i skrift) svävat ut på så osäker mark som jag gjort i denna artikel. Om han gjort det vid någon av sina uppskattade föreläsningar vet bara Lennart själv och hans publik.

Referenser:

- Anichtchenko, Evguenia. 2012. Open skin boats of the Aleutians, Kodiak Island, and Prince William Sound. *Études/Inuit/Studies*, 36(1).
- Ehrencreutz. 1961 (ursprungligen översatt 1872). *En gammal svensk jaktbok*.
- Furgal, Chris M., Innes, Stuart & Kovacs, Kit M. 2002. Inuit spring hunting techniques and local knowledge of the ringed seal in Arctic Bay (Ikpiarjuk), Nunavut. *Polar research* 21(1).
- Häggström, Leif. 2014. *Djur, vatten och ägande i Hallands historia*. Utskrift 13.
- Larsson, Eva. 1970. *Rapport. Fornlämning 72 och 116. Stenåldersboplats Gröninge 1:4, 1:5, 2:2, 2:4, Tölö sn, Halland*.
- Sarauw, Georg & Alin, Johan. 1923. *Götaälvdalens fornminnen*. Göteborg.
- Sjöberg, Jan Eric. 2005. *Att återerövra det förflutna: Georg F. L. Sarauw: botanikern som blev arkeolog*. Göteborg: Göteborgs stadsmuseum.
- Walls, Mathiew. 2012. Wood use and kayak construction: Material selection from the perspective of carpentry. *Études/Inuit/Studies*, 36(1).

Författarpresentation

Åsa Axberg är museilektor vid Hallands kulturhistoriska museum.

Lena Bjugger, arkeolog, tidigare anställd vid Kulturmiljö Halland.

Monica Bülow Björk, tidigare anställd på arkeologiska avdelningen på Kulturmiljö Halland. Korrekturläste, formgav och arkiverade arkeologiska rapporter.

Pär Connelid är historisk-geograf och agrarhistoriker. Arbetar med odlingslandskapets historia från bronsålder och framåt. Verksam med egna företaget KULA AB. KULA@kulturgeografi.se

Fil.mag Johan Dahnberg är intendent vid Hallands Konstmuseum.

Johan.dahnberg@hallandskonstmuseum.se

Mats Folkesson, länsantikvarie i Halland 1996–2011. mats.kulturmiljomediam@gmail.com

Professor Joakim Goldhahn innehar Rock Art Australia Ian Potter Kimberley Chair vid Centre for Rock Art Research + Management vid University of Western Australia, Perth. e: joakim.goldhahn@uwa.edu.au

Bo Gräslund är professor emeritus i arkeologi vid Uppsala universitet.

bo.graslund@arkeologi.uu.se

Fil Dr Christer Gustafsson är professor i Kulturvård vid Uppsala universitet

christer.gustafsson@konstvet.uu.se

Stefan Gustafsson, illustratör. Verksam i egna firman Utblick Media i Halland AB.

utblickmedia@gmail.com

Fil Dr Leif Häggström är arkeolog och arbetar vid samlingsenheten, Hallands Kulturhistoriska Museum,

Leif.haggstrom@kulturmiljohalland.se

Sven Lundström, museichef vid Länsmuseet Halmstad/Hallands konstmuseum 2000–2015.

sven.lundstrom@icloud.com

Lars Lundqvist är verksamhetsutvecklare – digitalt kulturarv, arkeolog, avdelningen för kulturarvsutveckling, Riksantikvarieämbetet. lars.lundqvist@outlook.com

Fil Dr Carl Persson är arkeolog vid Fornforskaren AB. carlfornforskaren@gmail.com

Erik Rosengren är tidigare chef för Kulturmiljö Halland.

Fil Dr Bo Strömberg är privatforskare. Har tidigare varit arkeolog vid RAÄ UV och Landsantikvarien Hallands läns museer, samt tidigare antikvarie vid Länsstyrelsen i Hallands län

Stina Tegnhed är arkeolog vid Kulturmiljö Halland, Hallands kulturhistoriska museum.

stina.tegnhed@kulturmiljohalland.se

Clas Tollin fil dr i kulturgeografi, docent i agrarhistoria. Verksam som lärare och forskare vid SLU Ultuna. Clas.Tollin@slu.se

Fil Dr Ådel Vestbö-Franzén är kulturgeograf och arbetar som antikvarie vid Jönköpings läns museum.

Aadel.franzen@jkgplm.se

Fil Dr Per Wranning är arkeolog och chef vid arkeologiska enheten, Kulturmiljö Halland.

per.wranning@kulturmiljohalland.se

Gisela Ängeby är arkeolog vid Arkeologerna i Mölndal, Statens historiska museer.

gisela.angeby@arkeologerna.com

Utskrift 18 bjuder på ett brett innehåll, en lockande blandning av arkeologi, kulturgeografi, kulturmiljö- och byggnadsvård, konst och historia.

Kort och gott en brokigt blandad bukett!

Numret är en vänbok tillägnad kulturprofilen och före detta länsantikvarien Lennart Lundborg på hans 90-årsdag. I sammanlagt arton bidrag presenterar ett tjugotal författare såväl nya spännande forskningsrön som intressanta tillbakablickar på äldre projekt och reflektioner kring händelser. Merparten har en tydlig koppling till Halland och samtliga bidrags gemensamma nämnare är att de alla är skrivna till Lennart.

Vi hoppas att denna rikt blandade artikelbukett i kombination med den genomgående varma berättartonen ska erbjuda läsaren mycket glädje och kanske även en och annan ny kunskap!

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM